

Obama over empathie

Zoals de meeste waarden leerde ik over inlevingsvermogen van mijn moeder. Zij had een afkeer van elke vorm van wreedheid of onnadenkendheid of machtsmisbruik, of die zich nu uitte in racistische vooroordelen of in pesten op het schoolplein, of in onderbetaling van arbeiders. Als ze bij mij ook maar een zweem van zulk gedrag zag, keek ze mij recht in de ogen en vroeg: 'Hoe zou jij dat vinden?'

Maar ik denk dat ik pas goed begreep wat inlevingsvermogen was door mijn omgang met mijn grootvader. Omdat mijn moeder in het buitenland werkte, woonde ik in mijn tienerjaren vaak bij mijn grootouders, en omdat er geen vader in huis was, was mijn grootvader meestal het mikpunt van mijn opstandigheid als puber. Hij was zelf niet altijd de makkelijkste om mee om te gaan; hij was hartelijk, maar hij werd ook gauw kwaad, en deels doordat zijn carrière niet erg succesvol was verlopen kon hij ook erg snel gekwetst zijn. Toen ik zestien was hadden we voortdurend woorden, gewoonlijk omdat ik me niet hield aan wat volgens mij een eindeloos lange reeks onbelangrijke en willekeurige regeltjes was: dat ik moest tanken elke keer dat ik zijn auto leende bijvoorbeeld, of dat ik het melkpak moest omspoelen voor ik het in de vuilnisbak gooide.

Dankzij een zeker talent voor retoriek en een absolute overtuigdheid van mijn eigen gelijk wist ik zo'n woordenstrijd meestal te winnen, in de zin dat mijn grootvader dan van de wijs raakte, boos werd en onredelijk klonk. Maar op een gegeven moment, misschien in mijn eindexamenjaar, voelde ik niet meer zoveel voldoening over zo'n overwinning. Ik begon na te denken over de moeilijkheden en teleurstellingen die hij in zijn leven had gehad. Ik begon te begrijpen dat het belangrijk voor hem was om in zijn eigen huis gerespecteerd te worden. Ik zag dat het naleven van zijn regels een kleine moeite voor mij was, maar voor hem veel betekende. Ik gaf toe dat hij soms wel een beetje gelijk had, en dat ik, door altijd gelijk te willen krijgen, zonder rekening te houden met zijn gevoelens en behoeften, mezelf in zekere zin verlaagde.

Zo'n inzicht is natuurlijk niets bijzonders. Iedereen maakt wel een dergelijk proces door, dat hoort bij volwassen worden. Maar toch merk ik dat ik steeds weer terugkom bij dat eenvoudige beginsel van mijn moeder – 'Hoe zou jij dat vinden?'- als politieke richtlijn. We stellen ons die vraag niet vaak genoeg, vind ik; als land lijden we aan een gebrek aan inlevingsvermogen. We zouden nooit akkoord gaan met scholen die geen echt onderwijs geven, die te weinig geld, te weinig personeel en te weinig bezieling hebben, als we het gevoel hadden dat er net zulke kinderen op zaten als onze eigen kinderen. De president-directeur van een groot bedrijf geeft zichzelf een miljoenenbonus en snijdt tegelijk in de zorgverzekering van zijn werknemers; je kunt je moeilijk voorstellen dat hij dat zou doen als hij hen als zijn gelijken zag. En je mag rustig aannemen dat machthebbers langer en harder zouden nadenken voor ze een oorlog begonnen als ze zich probeerden voor te stellen dat hun eigen zoons en dochters aan het front zaten.

Ik geloof dat een sterker inlevingsvermogen de balans van onze huidige politiek zou doen doorslaan in het voordeel van de mensen die het moeilijk hebben in onze maatschappij. Want als zij zijn zoals wij, dan zijn hun problemen onze problemen. Als we ze niet helpen, verlagen wij onszelf.

Maar dat betekent niet dat degenen die het moeilijk hebben – of degenen die zeggen dat ze spreken namens degenen die het moeilijk hebben – zich niet hoeven in te leven in de zienswijze van degenen die het goed hebben. Zwarte leiders moeten de gerechtvaardigde zorgen begrijpen die er de reden van zijn dat sommige blanken tegen positieve discriminatie

zijn. Vakbondsmensen kunnen het zich niet veroorloven om de concurrentiedruk niet te begrijpen waarmee hun werkgevers soms te maken hebben. Ik dien te proberen de wereld door de ogen van George Bush te zien, al ben ik het nog zo met hem oneens. Dat is wat inlevingsvermogen doet – het zet ons allemaal aan het werk, de conservatief en de progressief, de machtigen en de machtelozen, de onderdrukten en de onderdrukker. We worden wakker geschud uit onze zelfvoldaanheid. Het dwingt ons allemaal verder te kijken dan onze neus lang is.

Bovenstaande passage is overgenomen uit het boek *De herovering van de Amerikaanse droom* door Barack Obama, uitgegeven bij Atlas. Hierin beschrijft Obama het belang van empathie (hier vertaald met inlevingsvermogen) op een manier die me raakt en hoopvol stemt. Voor meer informatie over de uitgever Atlas en de Nederlandse boeken van Barack Obama verwijs ik je graag naar hun website: http://www.uitgeverijatlas.nl/result_nieuws.asp?Id=683